

Nu. Klimatet kan inte vänta.

Det är vi som delar den här planeten nu som avgör framtiden. Våra barn kommer att fråga oss vad vi gjorde när vi stod inför klimathot och miljöförstöring. Miljöpartiet de gröna går till val för att vi vill kunna svara att vi tillsammans förändrade historien och byggde en bättre värld för både människor, djur och natur.

Klimatförändringarna påverkar redan miljontals människor över hela världen. Allt fler tvingas fly på grund av krig och konflikter i resursbristens spår. Havsbottnar och korallrev dör, vår konsumtion blir till berg av elektronikskrot, skogar skövlas, våra gemensamma resurser överutnyttjas och den biologiska mångfalden utarmas. I slutändan är det våra och våra barns möjligheter till ett gott liv som hotas. Vi har ett stort arbete framför oss och vi delar ett stort ansvar. Det finns inte längre något alternativ – vi måste minska våra utsläpp och ställa om till ett samhälle inom naturens ramar.

I regering har Miljöpartiet lagt den största miljöbudgeten i svensk historia. Vi investerar i kollektivtrafik och ekologisk mat, skyddar mer skog och hav, bygger cykelvägar och smarta, gröna stadsdelar. Vi har sänkt skatten på reparationer och höjt den på utsläpp. Vi har lagt grunden till ett 100 procent förnybart energisystem, att Sverige binds samman med snabba tåg och att vårt land ska bli världens första fossilfria välfärdsland.

När andra länder tvekat har Sverige visat ledarskap. Många vänder nu blicken mot oss. Vår uppgift som föregångare och påtryckare är större än någonsin. Men den politik som Miljöpartiet har kämpat för och som nu inspirerar världen vill andra partier stoppa, skära ner eller prioritera bort.

Vi är övertygade om att det går att bygga ett bättre samhälle där vi inte slösar med resurser och där kontinenter av plast inte växer i haven. Ett samhälle där rikedom inte mäts i konsumtion utan i att ha tid för sig själv och varandra. Ett samhälle byggt av solidaritet och där vi står upp för jämställdhet och rättvisa. Detta valmanifest består av 100 punkter som gör den visionen möjlig. Vi är inte rädda för politik som spänner bågen och sticker ut. I valmanifestet slår vi fast att vi nästa mandatperiod vill:

- 1. binda ihop Sverige med tåg som går i tid – vi vill bygga banor för höghastighetståg samt rusta upp och bygga ut järnvägen i hela landet.**
- 2. gynna klimatsmart och ekologisk mat – vi vill införa en skatt på importerat kött där antibiotika överanvänts i djurhållningen.**
- 3. rädda våra hav och vatten – vi vill stoppa spridningen av plaster och gifter.**
- 4. ge människor mer makt över sin tid – vi vill införa möjlighet till arbetstidsförkortning för äldre anställda inom välfärden.**
- 5. satsa på barns och ungas psykiska hälsa – vi vill steg för steg förverkliga en köfri barn- och ungdomspsykiatri.**
- 6. värna asylrätten – vi vill ge familjer rätt och möjlighet att återförenas.**

Det börjar nu. Ska vi ha en modern klimatpolitik eller blunda och hoppas att någon annan gör jobbet? Ska vi ta hand om varandra eller låta var och en klara sig själv? Kommande generationer kommer att fråga vad vi gjorde. Det är nu vi väljer vad vi kommer att kunna svara.

Klimatet kan inte vänta.

1. En hållbar värld

Det här valet avgör vad Sverige ska stå för. I en tid då grundläggande värderingar utmanas behövs en stark svensk röst för demokrati och mänskliga rättigheter. Miljöpartiet står för ett Sverige som vågar ta ställning, också när det är obekvämt. Vårt land behövs i det globala arbetet för miljön, freden och jämställdheten.

1.1 Offensiv global klimatpolitik

2018-05-02 MATERIAL TILL PRESSTRÄFF. VALMANIFESTPROPOSITION INKLUSIVE PS FÖRESLAGNA BIFALL/FÖRÄNDRINGSFÖRSLAG EFTER YRKANDERUNDA

Lösningarna för att möta klimathotet finns. Men för att klara klimatet behövs ett starkt ledarskap. Klimatförändringarna påverkar livet överallt på jorden. Stigande havsnivåer, torka och krympande resurser leder idag till konflikter, krig och svält. De beslut som vår generation tar nu är avgörande för allas vår gemensamma framtid.

År 2015 enades världen om Parisavtalet för klimatet. Nu fyller vi löftena i avtalet med handling. Med Miljöpartiet i regering har Sverige fått en av världens mest ambitiösa klimatlagar, vi har infört en skatt så att flyget börjar betala för sina klimatutsläpp och investerar mer än någonsin i att bygga ett hållbart samhälle. Och vi har bara börjat. Vi fortsätter kämpa för en global och radikal klimatpolitik.

Nästa mandatperiod vill vi:

- arbeta för att stoppa nyexploatering av, och fasa ut subventioner till, fossil energi som kol, olja och fossilgas i Sverige, EU och globalt.
- reformera EU:s statsstödsregler, stödsystem och hela politik så de bidrar till och inte motverkar ett fossilfritt samhälle och genomförandet av Parisavtalet.
- fasa ut fossilt innehav i svenska pensionsfonder och offentliga finansiella placeringar och övergå till hållbara investeringar som stödjer en 100 procent förnybar energiproduktion.
- stärka skyddet och motverka exploatering och utvinning av olja i Arktis och andra känsliga områden.
- satsa mer på forskning, tester och samarbeten för att på ett hållbart och effektivt sätt binda tillbaka en del av de utsläpp som redan gjorts.

1.2 Feminism och mänskliga rättigheter

Feminism är att se den struktur som innebär att kvinnor underordnas män, och att vilja förändra den så att alla människor får frihet, trygghet och rätt att välja sin egen väg i livet. Idag finns starka krafter i världen som vill åt motsatt håll. Vi tar ständigt kampen mot de krafterna. När Donald Trump ströp biståndet till abort och sexualupplysning, samlade vi världen för att börja täcka upp för det USA skar bort. När förföljelsen tilltar av hbtq-personer i Ryssland eller när människor döms till dödsstraff för sin sexualitet i Iran ska Sverige alltid stå i främsta ledet för kraven på rättvisa och frihet.

Varje människas grundläggande rättigheter ska respekteras. I det internationella arbetet för mänskliga rättigheter och jämställdhet är det avgörande att värna rättsstatens principer. Mäns våld mot kvinnor, sexuella trakasserier och hedersförtryck ska bekämpas i Sverige och globalt. Rasism, främlingsfientlighet och hatbrott är oacceptabelt var det än uppstår. Du ska ha samma chans till ett bra liv oavsett funktionsförmåga, könsidentitet och könsuttryck, sexuell läggning, trosuppfattning var du bor eller var du kommer ifrån. Nationella minoriteters och urfolks rättigheter ska skyddas.

Nästa mandatperiod vill vi:

- försvara rätten till abort och individens rätt till sin egen kropp.
- fortsätta driva en feministisk utrikespolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter, frihet från våld, politiskt deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete samt rätten till reproduktiv hälsa..
- stärka rättigheter och möjligheter för hbtq-personer genom att lyfta och stödja hbtq-personers mänskliga rättigheter i alla relevanta internationella sammanhang.
- att Sverige inrättar en oberoende institution för mänskliga rättigheter, i enlighet med det internationella samfundets uppmaningar.
- stärka urfolket samernas självbestämmande och inflytande. Sverige ska skriva under ILO:s konvention 169 om urfolks rättigheter och ta ansvar och ge upprättelse för historiska övergrepp.

1.3 En öppen och fredlig värld

Vår vision är en öppen, demokratisk och fredlig värld där alla kan flytta men ingen tvingas fly. Människor ska kunna ge sina barn mat för dagen, uttrycka sin åsikt, utbilda sig och öppet kunna visa sin kärlek. Arbetet för fred handlar om att lösa de konflikter som pågår – men också om arbete för att krigen aldrig ska

2018-05-02 MATERIAL TILL PRESSTRÄFF. VALMANIFESTPROPOSITION INKLUSIVE PS FÖRESLAGNA BIFALL/FÖRÄNDRINGSFÖRSLAG EFTER YRKANDERUNDA

börja. Vi vill förebygga klimatförändringar och resursbrist som kan orsaka konflikter. All svensk politik ska driva på för demokrati, mänskliga rättigheter, barns rättigheter och jämställdhet. Kvinnors roll i fredsprocesser ska stärkas. Miljöpartiet har varit drivande i beslut som att avskaffa det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien och skärpa lagen mot vapenexport. Nu vill vi ta ytterligare steg.

Sverige ska vara alliansfritt och värna folkrättens principer. Miljöpartiet spelar en viktig roll i försvarsberedningen och ser ett värde av att säkerhetspolitik förankras och formuleras i breda överenskommelser. Vi prioriterar att stärka samhällets beredskap mot olika typer av hot och minska vår sårbarhet. Sverige ska slå vakt om asylrätten och arbeta i EU för att skapa lagliga vägar för människor att komma till EU för att söka asyl. Ingen ska behöva riskera livet i gummibåtar på Medelhavet. Om alla Europas länder tar sitt medmänskliga ansvar kan många fler människoliv räddas.

Nästa mandatperiod vill vi:

- driva fredsfrämjande samarbete och verka för global nedrustning och avveckling av alla kärnvapen.
- verka för att avskaffa vapenexport till krig och diktaturer.
- att Sverige fortsatt står fritt från Nato-medlemskap.
- stärka Sveriges civila försvar och vår motståndskraft mot olika kriser och hotbilder så som cyberhot, terrorism och naturkatastrofer.
- driva på för fler lagliga vägar in i EU för att söka asyl och för att fler EU-länder ska ta ett större ansvar för människor på flykt.

1.4 Världens djur och natur

Livet i havet vet inget om nationsgränser. Vattnet vi dricker och luften vi andas påverkas av vad som händer i andra delar av världen. Arbetet för miljön måste ske både lokalt och globalt. Vi vill samarbeta med andra länder för att se till att kommande generationer kan fortsätta att njuta av sådant som många av oss idag tar för självklart: att bada i havet, vistas i skogen, andas frisk luft och äta mat fri från gifter. Sverige ska vara ett föregångsland med en miljöpolitik i absolut framkant och driva på för internationella åtgärder och överenskommelser.

EU ska vara en ledande kraft för miljöarbetet och vi vill ställa höga miljö- och sociala krav i handels- och utrikespolitiken. Kemikaliepolitiken ska ha som mål att farliga ämnen och kemikalier fasas ut. Den biologiska mångfalden är avgörande för alla former av liv på jorden och deras livsmiljöer. Vi vill verka för rättvisa villkor för lantbrukare och trygga tillgången på livsmedel för alla.

Nästa mandatperiod vill vi:

- ställa om till ett hållbart fiske, inom EU och globalt. Vi vill stärka kontrollen för att stoppa illegalt fiske och förbjuda subventioner som leder till överfiske.
- stärka djurskyddet nationellt, på EU-nivå och globalt. Djurens möjlighet att utföra sina naturliga beteenden ska garanteras inom all djurhållning. Vi säger nej till pälsfarmning och hållande av burhöns och vi vill stoppa plågsamma djurförsök och ersätta dem med djurfria metoder. Vi vill tillskapa en djurskyddsmyndighet.
- skydda de sista resterna av Europas gammelskogar och verka för ett skogsbruk som gynnar den biologiska mångfalden.
- öka andelen ekologiskt jordbruk i EU och minska användningen av antibiotika och konstgödsel.
- stärka den internationella rätten så att såväl stater som företag ska kunna hållas juridiskt ansvariga för miljöbrott och skador på ekosystemet.

1.5 Att styra mot global hållbarhet

Världen har genom FN enats om globala mål för hållbar utveckling, Agenda 2030. För första gången finns en konkret plan för en värld där ingen ska gå hungrig eller utestängas från utbildning. De 17 målen handlar om jämställdhet, fattigdomsbekämpning och en fungerande rättsstat, men också om hur detta är beroende av en frisk planet, hållbar politik och klimatarbete. Målen är högt ställda och kräver att länder hjälps åt. Vi vill göra Sverige till ett ledande land i genomförandet av Agenda 2030.

Sverige ska jobba för hållbarhetsmålen på alla nivåer. Målen ska vara utgångspunkt för internationell handel och utvecklingsamarbete. Handels- och investeringskyddsavtal ska inte göra det svårare för länder att skydda miljön och människors välfärd. Kommuner och myndigheter behöver arbeta tillsammans med företag, skolor och föreningar. Respekt för demokrati och rättsstatens principer är avgörande för att målen ska kunna bli verklighet. När samhällen drabbas av torka, missväxt och skyfall eller av instabilitet, krig och orättvisor är det barnen som är mest utsatta. Vi vill kämpa för att alla barn ska få skolgång och en uppväxt utan våld, övergrepp eller fattigdom.

Nästa mandatperiod vill vi:

- utgå från FN:s mål för hållbar utveckling i offentlig upphandling och planering. Svenska kommuner, regioner och myndigheter ska gå före och visa goda exempel för vägen framåt.
- slå vakt om att en procent av bruttonationalinkomsten, BNI, går till internationellt utvecklingsbistånd och verka mot internationell skatteflykt som varje år undandrar stora belopp från utvecklingsländerna.
- ställa skarpare krav och villkor i Sveriges och EU:s utrikes- och handelspolitik för att driva på det globala klimatarbetet, bevara biologisk mångfald, främja demokrati och mänskliga rättigheter, stärka djurskyddet och minska de globala klyftorna.
- använda EU:s verktyg för att säkra en fungerande rättsstat, pressfrihet och andra grundläggande demokratiska principer i alla medlemsländer.
- stärka arbetet mot antiziganism, antisemitism, islamofobi och all annan form av rasism inom EU.

2. Ett rättvist Sverige

Ett samhälle som ger upp om att vara bra för alla, är snart inte bra för någon. Ska vi våga tro på kraften att påverka och klara att ta oss an de stora utmaningar vi som mänsklighet delar, måste vi känna trygghet i våra egna liv. Miljöpartiet vill bygga ett Sverige där vi tar hand om varandra. En stark gemensam välfärd ger människor frihet och alla får kraft att växa. Plånbokens storlek ska aldrig avgöra din tillgång till vård eller skola. Vi vill minska de ekonomiska klyftorna i Sverige. Rättvisa handlar om att Sverige ska vara ett bra land att bygga sin framtid i för alla som lever här – oavsett vilka föräldrar du har, var du bor, om du är frisk eller sjuk, om du föddes här eller kom hit igår.

2.1 Ett medmänskligt och välkommande land

När människor flyr för sina liv ska de inte mötas av murar. Asylrätten ska värnas och ge skydd och möjlighet att bygga ett nytt liv för den som behöver det. Europa ska ta ansvar och Sverige ska vara ett land som står för öppenhet och medmänsklighet. Historiskt har Sverige klarat av att växa på ett bra sätt. Sverige har visat sig från sin starkaste sida när socialsekreterare, civilsamhälle, lärare och företag hjälpts åt för att ge den som kommit hit möjlighet att skapa ett nytt liv med jobb, utbildning och trygghet.

Den som kommer hit ska mötas av kunniga och engagerade språklärare – inte flera års köer på Migrationsverket, sysslöshet eller höga trösklar in i samhället. Vi vill skapa ett mottagande som är en integrerad del av samhället, i motsats till det som alltför ofta sker idag när nyanlända bor segregerat och hamnar utanför samhället. Familjer ska kunna återförenas och den som behöver skydd här ska få permanent uppehållstillstånd. En lyckad integration som ökar utbytet mellan nya och etablerade grupper ger förutsättningar för en god etablering och minskar grogrunden för rasism. Miljöpartiets arbete har lett till att Sverige mer än fördubblat sitt mottagande av kvotflyktingar och vi har jobbat hårt för att ge många ensamkommande unga en ny chans att stanna. Vi arbetar för att kapaciteten i det svenska mottagandet och den ömsesidiga integrationen ska förbättras ytterligare och att Sverige ska vara en förebild för andra länder. Vi kämpar för en human flyktingpolitik i både med- och motvind och vi vill fortsätta utveckla ett öppet regelverk för arbetskraftsinvandring.

Nästa mandatperiod vill vi:

- arbeta för humanism när de tillfälliga begränsningar i svensk flyktingpolitik som infördes 2015 upphör. Vi vill ge familjer rätt att återförenas och vi vill säkra asylgrunder som gör det möjligt att få stanna i Sverige för den som är svårt sjuk eller särskilt utsatt, till exempel hbtq-flyktingar eller personer som flyr hedersrelaterat förtryck och våld.
- förbättra situationen för ensamkommande ungdomar genom kortare väntetider, en rättssäker asylbedömning, insatser mot psykisk ohälsa och en tryggare boendesituation.
- förbättra boendesituationen för asylsökande och värna rätten till eget boende samtidigt som incitament införs för asylsökande för att motverka extrem trångboddhet i utsatta områden.
- förkorta handläggningstiderna för arbetstillstånd och asylbeslut så att det går fortare att komma in i samhället.
- öka antalet platser på yrkesutbildningen på komvux och folkhögskola, med särskilt fokus på nyanlända kvinnor.

2.2 Levande städer och levande landsbygder

Samhällen och städer som är bra för barn är bra för alla. Barn ska kunna gå och cykla tryggt till skolan, till skolskjutsen eller fritidsaktiviteten. Bilen kommer att fortsätta behövas på landsbygden, men i staden behöver biltrafiken minska kraftigt. Alla ska kunna andas frisk luft. Vi jobbar för levande samhällen med grönområden som ger liv, med tät och pålitlig kollektivtrafik och med moderna cykelbanor. Vi vill planera miljösmart genom att ta in ekosystemtjänster i detaljplaneringen för att nyttja grönska för att rena vatten och luft, minska buller och skapa trevliga boendemiljöer. Vi vill också att fler bostäder ska vara energisnåla och klimatsmarta, samt ställa krav på mer trä i byggnationer.

Oavsett om du bor på landsbygd, mitt i en storstad eller i en förort ska det finnas tillgång till service, utbildning, arbetstillfällen och möjlighet att bygga ett gott liv. Företag ska ha bra förutsättningar att verka i hela landet. Hela Sverige ska kunna vara uppkopplat och digitaliseringen ska användas för att utveckla levande landsbygder och ett smart, grönt samhälle.

Nästa mandatperiod vill vi:

- höja grundavdraget, utreda en glesbygdssbonus och sänka arbetsgivaravgifterna i de glesbygdskommuner som har störst ekonomiska utmaningar.
- säkra en barnvänlig samhällsplanering. Barn ska kunna cykla säkert till skola eller skolskjuts och ha nära till natur och möjlighet till lek.
- bygga ut fiber och snabbt mobilnät i hela Sverige. Staten ska ta ett ökat ansvar för finansiering av utbyggnaden.
- öka tillgången till högre utbildning i hela landet och möjligheterna till distansutbildning.
- bygga klimatsmart genom att ställa minimikrav utifrån livscykelperspektiv och ha som mål att minst hälften av alla hus byggs med trästomme senast 2025.

2.3 Ett samhälle som håller ihop

Alla människor har rätt till makt över sitt liv. Oavsett vilken bakgrund du har eller var du bor ska du kunna förverkliga dina drömmar, utbilda dig och göra det du vill av din fritid. Växande klyftor och ökande segregation påverkar alla. När utanförskap och fattigdom slår rot i ett samhälle växer misstro – mellan människor och mot framtiden. Vi ska bryta ojämlikhet och segregation. Den som växer upp i Sverige ska växa upp i trygghet.

I Sverige ska människor leva tillsammans och inte i parallella verkligheter i olika bostadsområden. Människor med olika bakgrund, inkomst och utbildningsnivå ska leva sida vid sida och känna tillit till varandra. Trygghet och sammanhållning byggs från grunden – på barnvårdscentralen, i skolan och på fritiden. Bostaden är en mänsklig rättighet och ingen ska behöva vara hemlös. Hemlöshet ska motverkas och inga barn ska vräkas. Kriminalitet ska inte vara närvarande i någon ungs människas liv. Vi måste stoppa tillgången till illegala vapen och öka människors förtroende för polisen och rättsväsendet. Vi vill satsa på idrott, kultur och andra delar av civilsamhället och skapa en meningsfull fritid för unga.

Nästa mandatperiod vill vi:

- bygga blandade bostadsområden. Vi vill bygga fler billiga hyresrätter i områden där många har höga inkomster och fler bostadsrätter och småhus i områden där många har låga inkomster.
- öka tidiga insatser från mödra- och barnavårdscentraler, socialtjänst och skola. Utsatta familjer ska alltid kunna erbjudas särskilt stöd och förebyggande insatser.
- hindra att unga rekryteras till kriminalitet. Vi vill ha fler områdespoliser med relation till sitt område, stärka avhoppbarverksamheten och skärpa straffen för den som rekryterats in i kriminalitet.
- motverka barnfattigdom. Vi vill fortsätta höja underhållsstödet för ensamstående föräldrar.
- göra kollektivtrafiken trygg för alla. Vi vill utöka belysning, ha fler flexibla stopp och utveckla arbetet med trygghetsvårdar.

2.4 Välfärd och sjukvård för alla

Oavsett var du bor ska du ha tillgång till bra vård utan långa köer. Primärvården med vårdcentraler och hemsjukvård ska byggas ut och tillgängligheten förbättras. Fler utbildningsplatser ska etableras för att möta vårdens behov. Vård och omsorg ska utgå från individens val och möjligheter. Även god tandvård ska vara en självklarhet för alla oavsett förutsättningar. I regering har vi stärkt bemanningen i äldreomsorgen. Äldres egenmakt över sin boendesituation och möjlighet att bestämma över sin dag behöver öka. Även den som behöver mest stöd ska kunna leva ett bra liv, och rätten till assistans och andra insatser inom lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, ska säkras.

När vi blir sjuka eller arbetslösa eller har behov av socialt stöd ska det finnas trygghet och skyddsnät. Människor ska inte bollas mellan myndigheter. Därför vill vi stärka trygghetssystemen genom att bygga ihop sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen. Studenter ska ha samma möjligheter som andra till trygghet vid sjukdom. Ersättning och åtgärder ska utgå från individen. Miljöpartiet vill satsa på de grupper som är mest ekonomiskt utsatta. Vi vägrar stå vid sidlinjen och se ytterligare en generation kvinnor bli fattigpensionärer trots att de arbetat ett helt liv. Under vår tid i regering har vi anställt fler i välfärden och det ska vi fortsätta göra. Välfärdsverksamhet som skola och omsorg ska drivas med professionalism och engagemang för uppdraget, inte i vinstsyfte. Pengarna som vi betalar i skatt ska gå till det de är avsedda för och eventuella vinster ska återinvesteras i verksamheten.

Nästa mandatperiod vill vi:

- bygga ut den nära vården samt utveckla möjligheterna till digitala vårdbesök.
- höja garantipensionerna och avveckla pensionärsskatten.
- stärka välfärden genom höjda generella statsbidrag till kommuner och landsting.
- bygga ihop trygghetssystemen för att undvika att människor bollas mellan myndigheter.
- att lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, förtydligas så att personer får det stöd de ska ha rätt till.

2.5 Ett jämställt samhälle

Vi arbetar för att ge kvinnor och män lika stort inflytande i samhället och möjlighet att dela jämlikt på ansvaret för hem och familj. Vi vill öka möjligheten att dela på föräldraledigheten. I förskola, skola och universitet ska varje barn och student ha samma möjlighet att pröva och utveckla sina förmågor, oavsett könstillhörighet eller könsidentitet. Vi har ökat stödet till kvinnojourer och vill fortsätta stärka insatserna mot våld i nära relationer, både det akuta stödet till våldsutsatta och deras barn, det förebyggande arbetet och insatser för att få personer som utövar våld att sluta. Vi har infört samtyckesregel i sexualbrottslagen i Sverige – nu fortsätter arbetet för att förverkliga en samtyckeskultur.

En modern arbetsmarknad är en jämställd arbetsmarknad. Lika lön för lika arbete har varit ett slagord som använts i generationer men som fortfarande inte har blivit verklighet. Det som avgör vilket jobb du får ska inte vara ditt kön, din hudfärg eller ditt namn. Vi arbetar för att göra hälso- och sjukvården mer jämlik och jämställd. Vi vill säkra en god förlossningsvård i hela landet och att det ska finnas en helhetssyn och kontinuitet under graviditet, förlossning och eftervård.

Nästa mandatperiod vill vi:

- införa en tredelad föräldraförsäkring där en del reserveras för vardera föräldern och en del kan överlåtas mellan föräldrar eller andra vuxna i barnens närhet, samt införa en könsneutral föräldrabalk med stärkta rättigheter för stjärnfamiljer.
- motverka och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Sprid kunskap, utmana hedersnormer och skärp straffen för brott med hedersmotiv.
- att alla elever ska få en likvärdig sex- och samlevnadsundervisning där samtycke står i fokus. Undervisningen ska varken vara könsstereotyp eller heteronormativ.
- jobba för jämställda löner och karriärmöjligheter och lagstifta om könskvotering i bolagsstyrelser.
- skärpa lagstiftningen så att reklam i offentliga miljöer begränsas, särskilt vad gäller sexistisk reklam som bidrar till att upprätthålla könsstereotyper.

3. Ett modernt Sverige

Verkligt välbefinnande kan inte räknas i ständigt ökad konsumtion, utan att vi får mer makt över våra liv och vår tid. Miljöpartiet arbetar för ett Sverige där vi får ihop våra livspussel, hinner njuta i vardagen och möta varandra. Med en skola som ger varje barn stöd och utmaningar i rätt takt, och ett kulturliv som är tillgängligt, levande och angeläget. Vi vill att fler ska få bidra med sina kunskaper och erfarenheter i arbetslivet och vi vill ge nya möjligheter att utvecklas under hela arbetslivet.

3.1 En skola där alla får växa

Lärares och elevers hårda arbete gör att Sveriges kunskapsresultat stiger. Barnen lär sig mer. Samtidigt ser vi att ojämlikheten fortsätter öka. Det ska vi aldrig acceptera. Alla elever ska få en ärlig chans, ha rätt att växa och utmanas, lyckas och utveckla sina talanger i skolan.

Alla skolor ska vara bra skolor. Barn med olika bakgrund och erfarenheter ska mötas i samma klassrum och skolan ska vara jämställd och trygg. Alla barn i Sverige ska ha rätt att gå i skola, oavsett föräldrarnas legala status. Vi har vänt trenden med nedskärningar i skolan och nu anställs istället fler medarbetare. Det är bara början. Varje elev ska få den tid de behöver med sina lärare. En av de viktigaste investeringarna handlar om hur elever mår. Elever som far illa eller mår dåligt ska få hjälp i tid och mobbning ska bekämpas. Vi motsätter oss betyg i lägre åldrar. Vi vill öka möjligheterna för lärare, rektorer och övrig skolpersonal att utvecklas inom sitt yrke. Även lärare på universitet, högskola och vuxenutbildning ska få möjlighet att stärkas och utvecklas i sin pedagogiska uppgift.

Nästa mandatperiod vill vi:

- förverkliga läsa-skriva-räkna-garantin. När en lärare ser att en elev behöver extra stöd ska eleven få det, redan i förskoleklass och lågstadiet.
- bygga en jämlik skola. Vi vill följa den plan som togs fram av Skolkommissionen, där forskning och profession samlades för ökat statligt ansvar för skolans finansiering och minskad skolsegregation.
- stärka elevhälsans främjande och förebyggande arbete. Elever ska få stöd i skolan innan de mår dåligt eller far illa.
- investera i goda lärmiljöer och små grupper för barn i förskola och fritidshem.
- stimulera lusten att läsa redan i förskolan och satsa på skolbibliotek med utbildad personal.

3.2 Livskvalitet och hälsa

Det ska finnas bra möjligheter till balans mellan arbete och allt annat som är viktigt i livet. Arbetstiden behöver vara mer flexibel för människors olika behov och livsfaser, och vi vill stegvis sänka normalarbetstiden. Många människor lider av stress och utbrändhet. Vi vill att psykisk ohälsa ska förebyggas och behandlas tidigt. Vårdgarantin för barn- och ungdomspsykiatri ska skärpas så att fler unga får hjälp i tid. Skola, socialtjänst och vården ska arbeta mer tillsammans när det gäller att hjälpa unga och ökade resurser behövs både till socialtjänsten, elevhälsan och barn- och ungdomspsykiatri. Barn och äldre

2018-05-02 MATERIAL TILL PRESSTRÄFF. VALMANIFESTPROPOSITION INKLUSIVE PS FÖRESLAGNA BIFALL/FÖRÄNDRINGSFÖRSLAG EFTER YRKANDERUNDA

ska lätt och tryggt kunna röra sig utomhus, motionera, umgås, utöva idrott och friluftsliv. Vi vill stärka det civila samhället med föreningsliv och idéburen verksamhet, som bidrar till nya kontakter mellan individer och meningsfull fritid.

Vi behöver nya sätt att mäta välfärd för att styra samhällets utveckling mot långsiktig hållbarhet och livskvalitet. Därför har vi i regering lett arbetet med att ta fram nya och bättre mått för välfärd och utveckling utöver bruttonationalprodukten, BNP, som är det mått som traditionellt använts. Vad som är bra för människors hälsa, livskvalitet och vår gemensamma miljö ska få styra samhällets utveckling och ekonomin.

Nästa mandatperiod vill vi:

- att människor ska få mer makt över sin tid. Vi vill införa och underlätta rätt till deltid och arbetstidsbanker för fler, komma bort från osäkra anställningsformer som ring- och springjobb, samt införa möjlighet till stegvis arbetstidsförkortning för äldre anställda inom välfärden.
- bryta trenden med ökad ohälsa hos barn och unga. Vi vill förebygga och tidigt behandla psykisk ohälsa och steg för steg förverkliga en köfri barn- och ungdomspsykiatri.
- stärka suicidpreventionen genom ökade resurser till nationell kunskapsspridning och ekonomiskt stöd till organisationer som arbetar förebyggande.
- satsa på hälsofrämjande miljöer genom att underlätta för sociala aktiviteter, utomhusvistelse och vardagsmotion där människor lever, arbetar, studerar eller leker.
- driva att alternativa välfärdsåtgärder blir styrande i budgetarbetet och i den ekonomiska politiken.

3.3 Nya gröna jobb och livslångt lärande

Vi vågar investera i den gröna omställningen och det ger resultat. Nu skapas en marknad där nya företag sätter Sverige på kartan, ny teknik utvecklas i rekordfart, och forskning, innovationer och entreprenörskap bidrar till moderna lösningar och nya exportmöjligheter. Hela branscher från stålindustrin till besöksnäringen – ställer nu om. Vi vill stödja den utvecklingen genom att satsa på infrastruktur, utbildning och bättre villkor för företagare. Statliga jobb i hela landet och fler anställda inom välfärden är också viktigt för att nå en modern och hållbar arbetsmarknad. När samhället förändras allt snabbare ökar kraven på att lärandet ska fortsätta hela livet. Vi vill stärka både kvaliteten i och informationen om högre utbildning, vuxenutbildning och folkbildning och se mer samverkan mellan akademi och näringsliv.

Vi vill ge fler människor möjlighet till arbete, även till personer som idag står långt ifrån arbetsmarknaden. Vi vill öka tillgången till arbetsträning, rehabilitering och en arbetsmiljö där alla kan få plats. Att få arbeta utifrån sin förmåga kan vara skillnaden mellan utanförskap och gemenskap.

Nästa mandatperiod vill vi:

- göra det enklare att starta och driva företag. Vi vill sänka skatten för de minsta företagen och genom ytterligare digitalisering förenkla administrationen.
- säkra att innovations- och utvecklingsmedel finns tillgängligt för nya företag och entreprenörer och för att främja grön omställning av industrier och hela branscher.
- ställa tydligare sociala krav i offentliga upphandlingar. Vi vill skapa nya möjligheter för människor som står långt ifrån arbetsmarknaden, bland annat genom att skapa bättre förutsättningar för arbetsintegrerande sociala företag.
- lokalisera statliga jobb så att det finns en stark statlig närvaro i hela landet.
- införa en möjlighet till utvecklingstid upp till ett år för att ge människor chansen att fortbilda sig, starta företag eller att genom utbildning välja en ny väg i livet.

3.4 Mer kultur för fler i en levande demokrati

Den viktigaste utgångspunkten i den gröna kulturpolitiken är att skydda och utveckla kulturens självständighet och den konstnärliga friheten. Kulturen ger upplevelser och bildning, den fördjupar tänkandet och får nya idéer att växa. Miljöpartiet vill ge människor förutsättningar att utveckla sin kreativa och skapande kraft. Kultur ska vara tillgänglig i hela landet – fysiskt och digitalt. Du ska kunna gå på konsert, utställning eller lära dig dansa på kulturskolan oavsett var du bor. Museer, bibliotek, konserthus,

2018-05-02 MATERIAL TILL PRESSTRÄFF. VALMANIFESTPROPOSITION INKLUSIVE PS FÖRESLAGNA BIFALL/FÖRÄNDRINGSFÖRSLAG EFTER YRKANDERUNDA

utställningshallar och andra institutioner för kulturupplevelser, bildning, möten och samtal ska vara öppna och tillgängliga – fysiskt och digitalt.

Konstnärliga yttringar som musik, spel, design och litteratur bygger en framgångsrik exportindustri som sätter Sverige på kartan som kreativ förebild. Det visar vägen till nya produkter inom kulturella och kreativa näringar som kan skapa arbetstillfällen för unga kreatörer. Konstnärer och kulturskapare ska ha råd att bli föräldrar och klara ekonomin vid sjukdom.

En stark demokrati med engagerade medborgare är av stor betydelse för att skapa och vårda ett dynamiskt samhälle. Demokratien utmanas dock idag från flera håll, även här i Sverige. Tilliten till det demokratiska systemet behöver stärkas, och fler behöver känna att de har möjlighet att forma vårt gemensamma samhälle. Här spelar föreningslivet och folkbildningsrörelsen en viktig roll och vi vill involvera flera unga i demokratin genom att sänka rösträttsåldern till 16 år. Ett demokratiskt samhälle behöver också sina kritiker. Kvalificerad journalistik och en konstnärlig mångfald behöver finnas över hela landet.

Nästa mandatperiod vill vi:

- öka möjligheterna för människor i alla åldrar att ta del av konst och kultur. Det ekonomiska stödet till föreningsliv och studieförbund ska öka.
- stärka den ekonomiska tryggheten för konstnärer och kulturskapare. Stipendier och ersättningar ska vara pensionsgrundande och berättiga till socialförsäkringar.
- ge estetiska kunskaper större plats i utbildningen, från förskola till folkbildning. Alla barn och unga ska kunna få plats i en kulturskola.
- ytterligare stärka förutsättningarna för oberoende, granskande journalistik och en mångfald av medieperspektiv över hela landet.
- värna och vårda kulturarvet samtidigt som vi välkomnar nya kulturyttringar, som exempelvis spelkultur.

3.5 Hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi

Vi vill bygga ett samhälle där det är lätt att dela saker med varandra, billigare att reparera än att köpa nytt och där vi kan vara trygga med att det vi köper inte innehåller giftiga kemikalier. Vårt ekologiska fotavtryck måste snabbt komma ner till en globalt hållbar nivå. Vi vill införa etappmål per mandatperiod för minskning av konsumtionens klimatpåverkan.

Vi vill ställa krav på design så att saker är lättare att reparera och återanvända. Inget ska slängas, så länge det kan återvinnas eller återbrukas. Tillverkare ska inte tillåtas planera för att produkter ska gå sönder snabbt eller efter en viss tid, för att öka försäljningen av nya saker. Vi vill gynna öppen källkod och öppna standarder, då de bland annat förlänger produkters livslängd. Det ska bli enklare för människor att göra miljövänliga val. Genom så kallad ”nudging” kan vi på ett positivt sätt påverka människors beteende i mer hållbar riktning. Våra livsval ska inte begränsas av reklambudskap om vad vi ska köpa eller hur vi ska se ut. Vi vill höja och bredda skatterna på begränsade resurser och det som förstör miljön, som farliga kemikalier eller fossila bränslen, och sänka skatten på det som är bra för människor och miljö, som arbete, reparationer, återanvändning eller uthyrning.

Nästa mandatperiod vill vi:

- genomföra en bred skattereform med grön skatteväxling som grund. Vi vill se blocköverskridande skattesamtal och nå överenskommelser som gynnar cirkulär och delad ekonomi, minskar hushållens skuldsättning, utjämnar dagens växande ekonomiska klyftor och långsiktigt tryggar välfärden.
- minska miljöpåverkan från kläder och textilier. Vi vill öka återanvändningen av kläder och minska användningen av kemikalier i produktionen.
- arbeta fram striktare krav på hållbarhet för produkter, i Sverige och på EU-nivå. Vi vill att alla produkter ska ha ett produktpass med information om vad produkten innehåller, var den kommer från och hur den kan återvinnas eller tas om hand.
- höja mineralavgiften och säkra att gruvnäringen betalar för återställning av mark.

- införa ett så kallat hyberavdrag som ger lägre skatt för hushåll när de reparerar saker eller hyr produkter istället för att köpa, eller köper tjänster för att sälja vidare begagnade saker.

4. Ett miljövänligt Sverige

Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Miljömålen ska nås och förstärkas med nya etappmål efter 2020. Det miljöbättre valet ska bli enklare, billigare och roligare än det som är sämre för miljön. Vi vill att de som ärver jorden efter oss ska få trygghet och frihet att bygga sina liv och samhällen. Då behövs länder som vågar visa att en långsiktigt hållbar värld inte bara är möjlig – utan också efterlängtd.

4.1 Fossilfria transporter

Det ska vara enkelt och attraktivt att resa hållbart. Stad och landsbygd behöver delvis olika lösningar för transporter. Cykeln är ett snabbt, billigt och smidigt transportmedel när avstånden inte är alltför långa. Med fler och bättre cykelbanor och fler elcyklar kan det bli ännu enklare att välja cykeln framför bilen. Där bilen behövs ska den kunna laddas med el eller tankas med förnybart drivmedel. Kollektivtrafiken ska vara tillgänglig och den som åker över länsgränser ska inte behöva byta mellan olika biljettsystem. Järnvägen ska rustas upp och byggas ut i hela landet, så att tågen går ofta och kommer fram snabbt och punktligt. Det måste gå före nya motorvägar. Vi har infört en flygskatt och arbetet för att minska flygets klimatpåverkan fortsätter. Många flygresor kan ersättas med nattåg eller snabbare tåg och många arbetsresor kan ersättas med moderna videokonferenser.

Godstransporter ska i så stor grad som möjligt ställas om till tåg och sjöfart istället för lastbil. Vi vill satsa vidare för att minska utsläppen från vägtrafiken genom bonus till den som köper bil eller lastbil med mindre miljöpåverkan och straffavgift för den som köper ett törstigt fordon (bonus-malus) och genom krav på inblandning av förnybara drivmedel (reduktionsplikt). Vårt mål är att fossila drivmedel ska sluta säljas senast 2030.

Nästa mandatperiod vill vi:

- rusta upp det befintliga järnvägssystemet rejält i hela landet, bygga nya stambanor för höghastighetståg samt införa ett nationellt biljettsystem för all kollektivtrafik i hela Sverige.
- minska flygets miljöpåverkan. Flygbolag ska redovisa utsläpp i samband med biljettköp och flygplatser ska införa trängselavgifter som kan öka priset på pendlings- och affärsflygresor.
- införa en differentierad avståndsbaserad skatt på lastbilstrafiken, så kallad vägslitageskatt, som utjämnar skillnader mellan svenska och utländska åkare.
- bygga fler laddstationer för elfordon och investera i produktion och distribution av biogas och andra biodrivmedel i hela landet.
- öka möjligheterna till cykling. Vi vill bygga minst tusen nya cykelvägar och snabbcykelstråk som bygger ihop det regionala cykelnätet till ett nationellt stomnät av cykelvägar och leder.

4.2 100 procent förnybart

Sverige har fantastiska förutsättningar för att fortsätta att bygga ut förnybar energi. Under Miljöpartiets ledning har Sverige nu satt målet att 100 procent av vår elproduktion ska vara förnybar. Miljöpartiet behövs för att det ska bli verklighet så fort som möjligt. Målet ger utrymme för innovation, forskning och nya arbetstillfällen som gynnar hela Sverige. Det ger oss ett försprång när andra länder ska ställa om och efterfrågar teknik och kunskap.

Det enda som är säkert med fossil energi och kärnkraft är att de snarast behöver fasas ut. Sverige har bland de bästa förutsättningarna i världen att bygga ett energisystem som inte är beroende av olja, kol, fossilgas eller uran. För att klara detta behöver det svenska elsystemet förbättras så att hela landet får ett smart, flexibelt och robust energisystem. Vi vill att omställningen ska gynna de människor som närmast berörs, till exempel genom att fastighetsskatten för vindkraftverk går till de kommuner där vindkraftverken finns.

2018-05-02 MATERIAL TILL PRESSTRÄFF. VALMANIFESTPROPOSITION INKLUSIVE PS FÖRESLAGNA BIFALL/FÖRÄNDRINGSFÖRSLAG EFTER YRKANDERUNDA

Vi vill också utreda möjligheten att fastighetsskatten på vattenkraften tillfaller respektive region där dessa finns. I EU har vi drivit igenom ett nytt utsläppshandelssystem som höjer kostnaden för utsläpp och som har gjort fossil energi mindre lönsam. Vi vill nu skärpa systemet genom ytterligare nationella åtgärder.

Nästa mandatperiod vill vi:

- investera mer i förnybar energi. Det ska vara enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi, till exempel i solceller och solvärme, eller i vindkraft till havs eller på land.
- energieffektivisera mer i både hushåll och verksamheter, och öka exporten av både el och energiteknik, så att Sverige kan bidra till minskade utsläpp från fossil energi i andra länder.
- göra energiomställningen tillsammans. Närboende ska erbjudas möjlighet att köpa andelar av ägandet när det byggs vindkraft och de kommuner där vindkraftverken finns ska få intäkterna från fastighetsskatten.
- bidra till att skärpa EU:s utsläppshandelssystem genom att införa ett lägsta pris på koldioxid.
- förbjuda prospektering och utvinning av uran, kol, olja och fossilgas.

4.3 Rent vatten och levande hav

Våra barn ska kunna bada i havet utan att riskera att bli sjuka av algblomning. När du köper fisk i mataffären ska du inte behöva fundera på vilka arter som hotas av utrotning eller innehåller miljögifter. Vi vet att om vi inte vänder utvecklingen nu kommer det finnas mer plast än fisk i haven år 2050. Det finns ingen tid att vänta. Överfisket, nedskräpningen och övergödningen av våra hav måste motarbetas.

De senaste somrarna har grundvattennivåerna varit hotfullt låga och lett till brist på dricksvatten i stora delar av Sverige. Vi behöver ta mer hänsyn till ett förändrat klimat när vi planerar och bygger. Vi vill utveckla bättre kretsloppslösningar och bättre hushållning med vatten. Vi vill skydda och återskapa fler våtmarker som naturligt bidrar till att rena vatten.

Nästa mandatperiod vill vi:

- skydda fler kust- och havsområden samt förbjuda bottentrålning.
- bevara rödlistade och akut utrotningshotade arter såsom ålen.
- minska miljöpåverkan på alla våra vatten. Vi vill minska övergödningen, fasa ut användningen av miljögifter och minska utsläpp av läkemedelsrester till vattnet.
- förhindra spridningen av mikroplaster och minska användningen av engångsartiklar gjorda av plast.
- säkra tillgången till dricksvatten. Vi vill satsa mer på att hindra att vatten förorenas, anlägga fler våtmarker och bygga ut kretsloppsbaseerade avlopps- och reningssystem.

4.4 Bevara den biologiska mångfalden

Vi vill skydda värdefull natur, värna landskapets gröna strukturer och bevara den biologiska mångfalden, både arter och deras olika livsmiljöer. Jord- och skogsbruket är avgörande för en grön omställning. Det ger oss mat, foder, energi, fiber och virke. Samtidigt används fortfarande metoder som gör att arter hotas och jorden utarmas. Minskningen av pollinerande insekter är ett hot mot vår framtida matförsörjning. Vi vill främja hyggesfritt skogsbruk och bevara jordbruksmark och ängs- och betesmarker. Råvaran från skogen ska användas där den gör mest nytta för klimatet. Vi vill återskapa fler miljöer för hotade arter. Regnskogen är jordens lungor och hem för minst hälften av världens arter. Vi vill öka möjligheterna att ta ansvar för hur svensk konsumtion påverkar skogen i andra delar av världen.

Natur som är tillgänglig för friluftsliv är en viktig del i det hälsofrämjandet arbetet och ger ökad livskvalitet och bättre folkhälsa. Våra grönområden och stränder behövs för rekreation, men också för klimatanpassning, luft- och vattenrening och bullerdämpning. Vi vill ta fram regionala program för en aktiv planering för tätortsnära natur i alla län och vi vill fortsätta att värna strandskyddet. Våra rovdjursstammar måste bli långsiktigt livskraftiga. Samtidigt vill vi säkerställa att samhället bidrar ekonomiskt till åtgärder som förebygger rovdjursangrepp på tamdjur och ger ersättning när angrepp inträffat.

Nästa mandatperiod vill vi:

2018-05-02 MATERIAL TILL PRESSTRÄFF. VALMANIFESTPROPOSITION INKLUSIVE PS FÖRESLAGNA BIFALL/FÖRÄNDRINGSFÖRSLAG EFTER YRKANDERUNDA

- öka resurserna för skydd av värdefull natur samt för naturvårdsskötsel med syfte att öka den biologiska mångfalden.
- gynna hållbart brukande av skogen och hyggesfria metoder, bland annat genom styrning av hur staten brukar den skog som vi äger gemensamt.
- skärpa kraven i offentlig upphandling, så att svenska inköp inte bidrar till regnskogsskövling.
- gynna omställningen till ekologiskt jordbruk så att vi snarast når målet att 30 procent av jordbruksmarken ska brukas ekologiskt.
- sätta ett mål för arealen naturbetesmarker och öka miljöersättningen för ängs- och betesmarker.

4.5 Den goda maten

Mat är mer än bara näringen på tallriken. Mat är kultur och en måltid kan ge både gemenskap och njutning. Livsmedelsförädling och mathantverk ger jobb, företagande och utveckling för landsbygd och regioner. Lokal livsmedelsproduktion ger trygghet och robusthet om krisen kommer. Bra mat och goda kostvanor är också en central grund för god hälsa, och kan bidra till minskade välfärdssjukdomar och lägre sjukvårdskostnader. Mat är politik där våra val då det gäller odling, djurhållning och konsumtion har stor betydelse.

Vi vill att maten vi äter ska vara god och näringsrik, ekologisk, giftfri och gärna närproducerad. När förskola, äldreomsorg eller andra delar av offentlig sektor köper in mat ska klimatsmart och ekologisk mat vara norm. Mat som kommer från djur som behandlats på ett sätt som skulle vara förbjudet i Sverige ska inte serveras på skolor eller sjukhus. Med mer vegetariskt och mindre matsvinn finns också större utrymme att köpa svenskt kött med högre miljö- och djuretiska krav. Vi vill öka produktionen av livsmedel i Sverige. Vi vill ha god etisk djurhållning och minska matens miljö- och klimatpåverkan. Den svenska djurhållningen ska fortsätta att utvecklas och vara ett föredöme då det gäller djurskydd och låg antibiotikaanvändning.

Nästa mandatperiod vill vi:

- ställa tuffare krav på både miljö och djurskydd när offentlig sektor handlar upp mat. All mat som serveras på sjukhus, skolor eller annan skattefinansierad verksamhet ska möta kraven i svensk djurskyddslag.
- införa ursprungsmärkning av kött och fisk på restauranger och i storkök.
- minska matsvinnet. Grossister, stora restauranger, mataffärer och andra som hanterar stora mängder mat ska förbjudas att slänga ätbar mat.
- stödja utveckling av nya klimatsmarta, vegetariska livsmedel och ökad odling av svenska proteingrödor.
- införa en skatt på antibiotika i köttproduktion som gynnar eller undantar djuruppfödning med låg antibiotikaanvändning. Skatten ska gälla på allt kött som säljs i Sverige, även kött som produceras i andra länder.